

SULUKULE GÖNÜLLÜLERİ DERNEĞİ

ETKİ DEĞERLENDİRME RAPORU - 2021

İÇERİK

ÖNSÖZ

YÖNTEM

Kapsam

Kısıtlılıklar

Etik

OYUN VE ÇOCUĞUN İYİ OLMA HALİ İLİŞKİSİ

Mevcut Durum ve İhtiyaçlar

Değişim Teorisi

Atölyeler

BULGULAR

Kendini ifade etme becerisi: "Düşündüklerimi söylememe izin veriliyordu."

Duyularını ifade etme becerisi: "Ben aslında duyguları bilmiyormuşum"

Akranları ile ilişki kurma becerisi: "Biz birbirimizi tamamlıyorduk."

Bedensel sağlamlık: "Sinirlendiğimde falan bazen yapıyorum"

Katılım: "Ben sadece bir kere hatırlamadım."

SONUÇ

ÖNERİLER

EKLER

EK 1 - Atölye Değerlendirme Formu

EK - Odak ve Bireysel Görüşmeler Soru Akışları

ÖNSÖZ

Bu rapor SGD'nin uyguladığı masal, sosyal duygusal öğrenme, ritim, dijital okur-yazarlık, spor beden hareketi atölyelerine dair hedeflerinin güçlü ve geliştirilebilir yanlarının ortaya konması, faaliyetlerin etkisinin ortaya çıkarılabilmesi ve gelecekte yapılacak projeler için öneriler geliştirilebilmesi amacıyla hazırlandı.

Eylül 2020-Haziran 2021 döneminde gerçekleşen atölyeler, Federal Alman Ekonomik İşbirliği ve Kalkınma Bakanlığı (BMZ) ve Avrupa Birliği'nin İnsani Yardım Operasyonları birimi (ECHO) müşterek finansmanı ile, Deutsche Gesellschaft für Internationale Zusammenarbeit (GIZ), Avrupa Birliği Türkiye Delegasyonu'nun finansmanı ile Hakikat Adalet ve Hafıza Çalışmaları Derneği (Hafıza Merkezi) ve Heinrich Böll Stiftung (HBS) ortaklığında oluşturulan Haklara Destek Programı, Dalyan Vakfı, Empower Vakfı ve Sivil Toplum için Destek Vakfı'nın finansal destekleri ile tamamlandı. Desteklerinden ötürü kendilerine teşekkür ederiz.

6-18 yaş grubundan toplam 13 farklı çocuk grubu ile en azı 8, en uzununu 30 hafta boyunca pandemi koşullarının elverdiği ölçüde düzenli olarak masal, sosyal duygusal öğrenme, ritim, dijital okur-yazarlık, spor beden hareketi atölyeleri gerçekleştirildi.

Projenin tüm aşamalarına 25 saha çalışanı, gönüllü ve uygulayıcı eşlik etti. Her birine teşekkür ederiz. Atölyelere dahil olup, görüş ve önerilerini tüm açıklığı ile bizimle paylaşan bütün katılımcı çocuklar da ayrıca bir teşekkürü hak ediyor.

Sulukule Gönüllüleri Derneği

YÖNTEM

Kapsam

Bu rapor hazırlanırken niteliksel araştırma yöntemlerinden yararlanıldı.

Atölye uygulayıcıları ve gönüllüleri tarafından, her atölyenin bitiminde 'atölye değerlendirme formları' dolduruldu. Atölye değerlendirme formları 5'li veya 10'lu ölçek yerine, 2019-2020 döneminde SGD gönüllülerinin odak grup toplantılarında, fazla ölçekli sorularda seçmekte zorlandıklarını söylemeleri üzerine, 3'lü ölçeğe uyumlu olacak şekilde hazırlandı (Form örneği için EK 1'e bakınız). Rapordaki yüzdeler, bu formdaki yanıtlardan süzülerek hesaplandı.

28 Mayıs-30 Haziran 2021 tarihleri arasında atölyelere katılan çocuklar, çocukların bakımverenleri, atölye uygulayıcıları ve gönüllüleri ile odak grup görüşmeleri ve bireysel görüşmeler yapıldı (Soru akışı için EK 2'ye bakınız). Toplam 12 çocukla randevulaşıldı, 7 çocukla görüşüldü; 2 bakımverenle randevulaşıldı, 2 bakımverenle görüşüldü; 16 uygulayıcı ve gönüllü ile randevulaşıldı, 15 uygulayıcı ve gönüllü ile görüşmeler tamamlandı. Bilgiler sadece atölyelere düzenli olarak katılan değil, zaman içerisinde çeşitli sebeplerle atölyelere katılmayı bırakmış çocuklardan da toplandı. Bu çerçevede atölyelere katılmayı bırakmış 2 çocukla görüşme yapıldı.

Kısıtlılıklar

Çalışmanın en büyük kısıtı Covid-19 salgını nedeniyle atölyelerin büyük bir kısmının çevrimiçi ortamda gerçekleşmesi, bu nedenle de teknik donanımına sahip olamayan çocuk grubuna erişimde zorluklar yaşanmasıydı. Bunun yanı sıra, okulların kademeli olarak açılması, belirli dönemlerde tamamen uzaktan eğitime geçilmesi gibi durumlar nedeniyle, çocukların ders programlarında çok fazla değişim yaşandı. Bu durum da, belirlenen atölye saatleriyle bazı çocukların derslerinin çakışmasına yol açtı. Salgın tedbirleri kapsamında uygulanan kısıtlamalar ve sokağa çıkma yasakları, yüz yüze atölyelerin çeşitli dönemlerde kesintiye uğramasına, dolayısıyla belirlenen akışın aksamasına sebep oldu.

Etik

SGD, çocuklarla yürüttüğü bütün çalışmalarında Birleşmiş Milletler Çocuk Haklarına Dair Sözleşme (BM ÇHS) başta olmak üzere ulusal ve uluslararası insan hakları standartlarını temel alır. Bu raporun etik çerçevesi oluşturulurken BM ÇHS'nin dört temel ilkesi (ayrım gözetmeme, çocuğun öncelikli yararı, katılım ve yaşama ve gelişiminin desteklenmesi) ve Amerikan Psikoloji Derneği (American Psychological Association-APA) çocuk katılımcılarla yürütülecek çalışmalar için hazırladığı etik ilkeler dikkate alındı. Araştırma etiğinde en önemli

husus, katılımcı (yetişkin, çocuk ya da hayvan) üzerinden yarar sağlamama ve ona zarar vermemedir.¹ Tüm görüşmelerde ve raporlaştırma aşamasında bu ilke temel alındı.

Gizlilik ilkesi gereği, katılımcıların kimlik ve iletişim bilgileri SGD’de saklıdır. Rapor boyunca herhangi bir katılımcının kimliğini belli edecek hiçbir alıntıya yer verilmedi. Görüşmeye başlamadan önce, görüşülen çocuğa ve bakımverene araştırma hakkında bilgi verildi, katılım konusunda sözlü onayları alındıktan sonra randevu oluşturuldu. Çocuklarla görüşmeleri yapan kişilerin doğrudan çocuklarla ilişkilenen ve birebir tanışıklığı olan kişiler olmasına özen gösterildi.

SGD’nin Çocuk Güvenliği Politika ve Prosedürleri² belgesinde değinildiği gibi, çocukların olası risklerden korunması ve çalışmalarda tüm haklarının yaşama geçmesi için azami çaba gösteriyor.

OYUN VE ÇOCUĞUN İYİ OLMA HALİ İLİŞKİSİ

Mevcut Durum ve İhtiyaçlar

2020 yılının Mart ayında resmi olarak Covid-19 salgınının sebep olduğu kapanma ve kısıtlılıklar, çocukların uzun süre okullarından uzak kalmasına, beraberinde akran desteğinden, oyun ve sosyalleşme imkanından uzaklaşmasına yol açtı. SGD’nin de aralarında bulunduğu 4 kurumun eşgüdüm halinde bir yıldan uzun bir zaman boyunca sürdürdüğü “Covid-19 sürecinde İstanbul’un Farklı Yerlerinde Çocukların Haklarına Erişimi Araştırması” izleme çalışmasının sonuçları da, dezavantajlı ve özel önlemlerle desteklenmesi gereken çocukların haklarına erişimde yaşadıkları eşitsizlikleri ve yaşanan karantinalarda en fazla etkilenen grup olduğunu ortaya koydu.³ UNICEF’in yaptığı bir açıklamaya göre, “dünya çapında 18 yaşından küçük çocukların ve gençlerin yüzde 99’u (2,34 milyar çocuk) salgın nedeniyle hareketlerinin bir şekilde kısıtlandığı 186 ülkeden birinde yaşıyor.⁴

Çocukların okuldan uzak kalması, yalnızca akademik anlamda değil, gelişim süreçlerini etkilemesi bakımından da endişeleri doğurur. SGD’nin yaptığı bir başka saha araştırmasında, bu kaygı bakımverenler ve okul psikolojik danışmanları tarafından da dile getirildi.⁵

Benzer şekilde, “Covid-19 sürecinde İstanbul’un Farklı Yerlerinde Çocukların Haklarına Erişimi

¹ Araştırma etiğine dair maddeler ve bu maddelere dair geniş açıklamalar Amerikan Psikoloji Derneği (American Psychological Association-APA) tarafından ilk kez 1953 yılında “Ethical Standards Of Psychologists” adıyla yayımlanmış, 2017’de yapılan güncelleme ile “Ethical Principles Of Psychologists And Code Of Conduct” adıyla bir kitapçık yayımlanmış ve etik konusunu 5 maddede toplamıştır. Çocuk gelişimi araştırmaları topluluğu (Society for Research in Child Development-SRCD) özellikle çocuk katılımcılarla yürütülecek çalışmalar üzerinde durarak bu 5 madde üstünden temellendirilmiş ve genişletilmiş 16 maddelik bir etik raporu paylaşmıştır. Detaylı bilgi için: <https://www.srkd.org/about-us/ethical-standards-research-children> ve <https://www.apa.org/ethics/code/ethics-code-2017.pdf> adreslerine bakılabilir.

² <http://www.sulukulegonulluleri.org/images/yayinlarimiz/cocuk-guvenligi.pdf>

³ <http://covid19cocukhaklariizleme.org/uploads/pdf/d21d7117bcfcf2979b2d2d8438ba42ef.pdf>

⁴ “UNICEF: Çocukların Salgının Gizli Mağdurları Olmasına İzin Vermeyelim”, bianet, 10.Nisan.2020, <http://bianet.org/bianet/print/222758-unicef-cocuklarin-salginin-gizli-magdurlari-olmasına-izin-vermeyelim> Erişim tarihi:

⁵ Sulukule Gönüllüleri Derneği, "Normal! Derslerin Olduğu Bir Yer İşte...": Çocukların Gözünden Okul ve Oyun Araştırma Raporu, Haziran 2021.

Araştırması” çerçevesinde yapılan görüşmelerde, çocukların oyun oynamasını, onun iyiliği, sağlığı ve gelişimi açısından taşıdığı temel önemin yeterince anlaşılmadığı ifade edildi. Dışarıya çıkmalarının kendilerinden bağımsız bir şekilde kısıtlanması, sokakla ve akranlarıyla temas kuramamalarının çocukları oldukça zorladığı belirtildi. ⁶

Bu raporda da sıkça anılan bir kavram olan “çocuğun iyi olma hali (child well-being)” yaklaşımı “çocuğun yaşam kalitesini ve memnuniyetini ön plana alan ve belirlenmeye çalışılan temel göstergeler çerçevesinde yapabilirliklerini arttırmayı hedefleme” şeklinde tanımlanabilir ⁷. Bu raporda, UNICEF’in araştırmasından referansla, ders dışı faaliyetlere katılım, akran ilişkileri, katılım hakkı gibi öznel iyi olma haline odaklanıldı.

Bu rapora konu olan atölyeler, özellikle Covid-19 salgınında hem okullarından dolayısıyla akran desteğinden, hem de fiziksel, sosyal ve bilişsel becerilerini geliştirmeyi hedefleyen atölyelerden uzak kaldıkları dönemde, çocukların iyi olma halinin oyunla desteklenmesi ihtiyacından ortaya çıktı.

Değişim Teorisi

Sosyal etki öğrenmek, harekete geçmek ve hesap verebilir olmak için ölçülür. Değişim teorisi ise sosyal etki çerçevesinde kurumun çizdiği yol haritasıdır. Değişim teorisi içinde yer alan nihai amaç kavramı, ulaşılmaya çalışılan ya da katkı yapılmak istenen uzun döneme yayılan geniş kapsamlı değişimleri ifade ederken, amaç ise toplumsal değişimleri içerir. ⁸

SGD’nin pandemi dönemi için belirlediği değişim teorisi, aşağıdaki gibi şemalaştırıldı.

Nihai amaç: Çocukların iyi olma halini desteklemek		
Amaç: 6-18 yaş grubu çocukların yaşına ve gelişimine uygun olarak içerikleri düzenlenen atölyeler aracılığıyla ile fiziksel, sosyal ve bilişsel anlamda güçlendirilerek iyi olma hallerinin desteklenmesi		
Değişim	Ara Değişimler	Göstergeler
İyi olma halinin artması	Kendini ifade etmesi artar.	Atölyeler sırasında yaşanan bağlantı, ses, görüntü gibi teknik sorunlara rağmen atölyeye dahil olma Atölyeler boyunca çocukların birbirleriyle ve atölyedeki yetişkinlerle iletişim kurma biçimlerindeki

⁶ <http://covid19cocukhaklariizleme.org/uploads/pdf/d21d7117bcfcf2979b2d2d8438ba42ef.pdf>

⁷ <https://www.unicef.org/turkey/raporlar/%C3%A7ocuklar%C4%B1n-g%C3%B6z%C3%BCnden-%C3%A7ocu%C4%9Fun-iyi-olma-hali-olanlar%C4%B1n-%C4%B1n-ve-g%C3%B6stergelerinin-tan%C4%B1mlanmas%C4%B1>

⁸ <https://kusif.ku.edu.tr/wp-content/uploads/2018/02/KUSIF-Sosyal-Etki-Olcumlemesi-Kilavuzu.pdf>

		değişim
	Duygularını ifade etme becerisi artar.	Atölyeler boyunca çocukların duygularını tanıması, anlamlandırması ve duygularından bahsetmesi
	Akranları ile ilişki kurma becerisi gelişir.	Ekipte birbirini tanımayan çocukların olmasına karşın atölye ekibi olabilme becerisi Çocukların kendi aralarında güven bağı kurması Çocukların atölye boyunca ekip arkadaşlarını gözetmesi Çocukların kendi aralarında ve atölyedeki yetişkinlerle beraber bir ekip olabilmesi
	Bedensel iyiliği artar.	Çocukların hareketli kısımlarda dahil olması Atölye sırasında gördüğü hareketleri, atölye harici zamanlarda kendisinin evde uygulaması
	Katılımı artar.	Çocukların atölye günü ve saatini kendisinin hatırlaması Kız ve oğlan çocukların katılım derecesi, aralarında bir fark olup olmadığı Ev sahibi ve mülteci çocukların katılım derecesi, aralarında bir fark olup olmadığı Çocukların atölyenin hangi kısmında daha fazla dahil olduğu (oyun, değerlendirme)

Atölyeler

Atölyeler çocuğun iyi olma halini destekleyen ve SGD'nin 2016 yılından bu yana sahada uygulayıp çocuklardan aldığı öneriler ışığında güncellediği, Covid-19 salgınının getirdiği çevrimiçi atölye kurgusu için yeniden yorumladığı farklı temalarda oluşturuldu.

6-8 yaş grubu çocuklarla masal, 8-10 yaş grubu çocuklarla sosyal duygusal öğrenme, ritim, dijital okur-yazarlık, 10-14 yaş grubu çocuklarla spor ve beden hareketi, 14-18 yaş grubu gençlerle sosyal duygusal öğrenme atölyeleri uygulandı.

Pandemi koşullarının elverdiği ölçüde, düzenli olarak, yüzyüze ve çevrimiçi olarak, en azı 8 hafta, en uzununu 30 hafta olacak şekilde 13 farklı çocuk grubu ile çocuk güvenliği ve çocuk koruma, iyi olma hali, beden ve duygu farkındalığı, iletişim, koronavirüs temalarında oyunları oynadılar.

Hem yüz yüze hem de çevrimiçi ortama uyarlanmış spor ve beden hareketine dair oyunların tüm akışı "Oyuna Alan Aç"⁹ isimli kılavuz ile yayımlandı. Bahsi geçen kitapçıkta, oyunları kullanma yöntemi, grubu oluşturmaya dair öneriler, atölye gönüllüleri ve uygulayıcılarının rolü gibi pratik bilgilere de yer verildi. SGD'nin 2016 yılından bu yana sahada deneyip, çocukların ihtiyaçlarına göre uyarladığı Oyuna Alan Aç Uygulama Kitabı 2021 yılı bitmeden paylaşılacaktır.

BULGULAR

Etki değerlendirme süreci boyunca toplanan veriler, değişim teorisinde belirlenen göstergeler çerçevesinde yorumlandı. Atölyelerin içeriklerinde referans alınan yaş gruplarına göre farklılaşan yönler ayrıca vurgulandı.

Kendini ifade etmesi: "Düşündüklerimi söylememe izin veriliyordu."

Bu başlık altında, çevrimiçi atölyeler esnasında çocukların yaşadığı bağlantı, ses, görüntü gibi teknik sorunlara, atölyeler boyunca çocukların birbirleriyle, bakımvereniyle ve atölye uygulayıcısı ve gönüllüleriyle iletişim kurma biçimindeki değişimlere bakıldı.

Katılımcı çocuklar arasında, tüm yaş gruplarında atölyeler esnasında bağlantı ile ilgili teknik sorunlar yaşadıklarını söyleyenler oldu. Benzer şekilde bakımverenler de çocukların atölyeler esnasında teknik sorunlar yaşadıklarını söyledi. Atölye uygulayıcıları ve gönüllüleri de görüşmelerde, çocukların yaşadığı bu soruna değindi.

"Teknik açıdan zorlandığımız noktalar oldu özellikle daha baş zamanlarda ama sonra da kontrol edilir bir şey olmadı. Yani bir gün çalışan bir gün çalışmayan neye göre çalışıp çalışmadığını anlamadığımız durumlar vardı. Hani bağlantı kesiliyor, düşüyor onu anlayamadık tam neden olduğunu sesle iletişim kuruyor olmak tabii ki kısıtlıydı ama yine de

⁹ Sulukule Gönüllüleri Derneği, "Oyuna Alan Aç Uygulama Kılavuzu", Nisan 2021.

bence bu süreç içinde elimizde en iyi şekilde değerlendirdiğimiz bir format oldu. Yine de şu koşullar altında en iyi iletişim kurma biçimlerinden birisi olduğunu düşünüyorum.”

Uygulayıcı görüşü

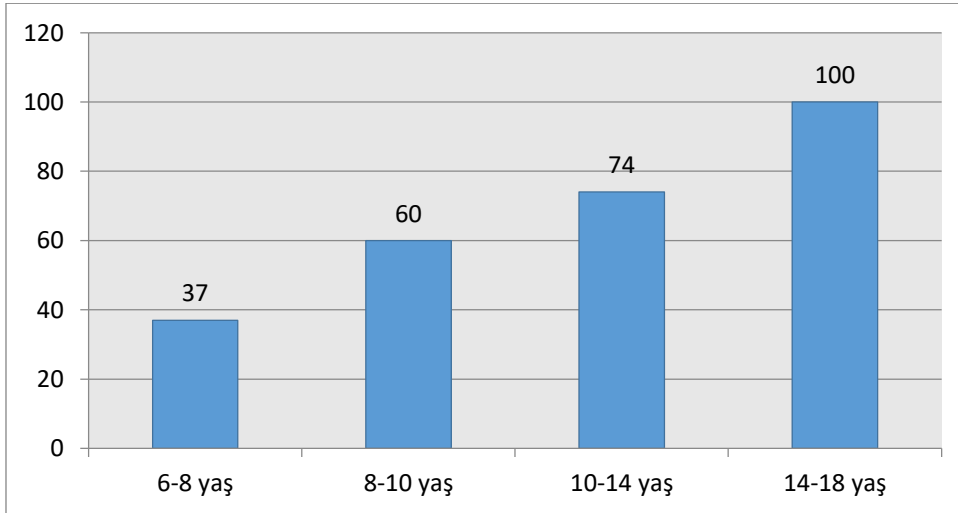
Ek olarak, gönüllülerden bir tanesi, aileden birilerinin de atölyeye dahil olduğunu, bu durumun çocuğun özel alanını etkilediğini vurguladı.

“Şöyle bir problem vardı bizde atölyedeki bir çocuğun ailesinden biri hani atölyenin içine dahil oluyordu, bizimle iletişime geçmeye başlıyordu benim için baya büyük bir problemdi. Çünkü o atölyenin o çocuğun özel alanı olması gerekiyor. Zaten evde de o özel alanı yaratmak çok zorken bir de aileden biri dahil oluyor oluyordu.”

Gönüllü görüşü

Gönüllüler tarafından doldurulan atölye değerlendirme formlarının sonuçlarına göre, atölyelerin çocukların kendini ifade etme becerisine yaş grubuna göre değişen oranlarda katkısı olduğu belirlendi (Grafik 1). Atölyelerin çocukların kendini ifade etme becerisine katkısının, yaş grubu büyüdükçe arttığı görüldü.

Grafik 1: Kendini ifade etmesi (%)

“Mesela birkaç atölyede daha felsefik düşünsel, yaş grubunun da bir tık daha büyük olduğu bir grup olduğu için, daha konuşmaya özellikle pandemiyi de konuştuğumuz atölyeler gerçekleşiyordu. Aslında burada çocukların kendi fikirlerinin birbirleriyle tartıştıkları bir ortam oldu artık. Bizden çıkıp çocukların kendileriyle ‘a şu arkadaşım şöyle söylüyo buna katılmıyorum’ diyip, diğerinin arkadaşına cevap verip, kendi argümanlarını tartışabiliyor olması, kendi aralarında bu iletişim dinamikleri bence gelişme olarak ortaya çıktı. Bu aklımda çok kalıcı oldu benim.”

Gönüllü görüşü

“Bir iki tane çocuk ben ilk başladığımda biraz daha sessiz ve çekingendi ve sonlara doğru açıldıklarını ve o grup içinde çok daha rahat hissettiklerini gözlemledim.”

Gönüllü görüşü

“Sona doğru bir alışma oluyor, hatta böyle daha samimi olduklarını hissediyoruz kendileri teklifle geliyorlar. Şu gün mü yapsak, şu saat mi yapsak... Bizden daha rahat bile davranabiliyorlar. Bu da çok sevindirici bir şey.”

Gönüllü görüşü

Gönüllüler çocukların atölyeler boyunca kendileri ile kurdukları iletişimin de geliştiğini gözlediler. Atölyeler esnasında herhangi bir şiddet yaşanmadı.

Atölye uygulayıcıları ile yapılan görüşmeler de, değerlendirme formu sonuçlarını destekler niteliktedir. Uygulayıcılar, çocukların atölyeler boyunca iletişim kurma biçimlerinin geliştiğini anlattı.

“ (...) hiç tanımadığımız, beni de tanımayan bir ortama geldi [atölye katılımcısı çocuklardan birisi]. Ekipte zaten farklı farklı çocuklar da var. Ve çok sessiz bir çocuktu. Ve hani soru soruyorsun ve sorunun sadece cevabı geliyor. Tek kelime. Adım adım ilk atölyelerde böyle tek kelime tek kelime, soruyorsun peki tamam devam ederken artık böyle iyice alıştı atölyeye, atölyedeki insanlara da alıştı. Biraz onun etkisi de şöyle oldu. Gruptaki diğer çocukların böyle arkadaşlarını destekleyici bir tavrı vardı. Özellikle bir çocuğun orayı böyle yumuşatan onu da dahil etmeye çalışan bir yerden sözler söylüyordu. (...) Onun güvende hissediyor olması, her şeye rağmen online olmasına rağmen ve hani bu çok kısa sürede gerçekleşmesi bana iyi geldi. Ona da iyi geldiğini düşünüyorum bu sürecin ve zaten devam etmesini istiyor atölyenin bazen annesi yazıyor hala atölye olacak mı diye.”

Uygulayıcı görüşü

“M. konuşma konusunda çok istekli ve heyecanlı, bazen fazla olabiliyor bu konuşma isteği ama çok iyi dinliyor ve hiç kopmuyor.”

Uygulayıcı görüşü

“(...) okul sürekli değişti ya bir başladı bir şeyler oldu falan dersleri ile çakıştığı zamanlar oldu ama mesela hep şey geldiler. Geldiler abla benim 12’de çıkmam lazım on dakika sonra dersim var falan. Geldi çıktı ya da dersine gitti on dakika kalsa bile atölyeye geldi. On dakika için bile gelmiş olması yine böyle bize iyi hissettiren ve orayı önemseydiğini hissettiren bir şeydi.”

Uygulayıcı görüşü

Görüşülen bakımverenler de gönüllüler ve uygulayıcılarla paralel konulardan bahsetti. Çocuklarının kendileri ile iletişimlerinde veya kendini ifade etme biçiminde değişim gözlediklerini belirttiler.

“Hem eğlence şeyindendi hem sosyal açıdan da yani. Çocuk daha şey oluyor. Nasıl anlatayım, daha girişken oluyor. Daha rahat sanki kendini ifade ediyor. Başkasıyla görüştüğünde çevre edindiğinde çocuk daha kendine güven hissediyor. Nasıl diyeyim size, o açıdan yani iyi geliyordu. Hem eğlence açısından...”

Bakımveren görüşü

Görüşülen çocuklar da, atölyelerde kendilerini rahatça ifade etmelerine alan açıldığını, atölyelerin desteği ile herhangi bir konuda düşüncelerini ifade etmeye başladığını veya bunun için çabaladığını anlattı.

“Düşündüklerimi söylememe izin veriliyordu. Zaman yetmese de 5-6 dakika daha uzatıyorduk.”

Duygularını ifade etme becerisi: “Ben aslında duyguları bilmiyormuşum”

Bu başlıkta, çocukların atölye esnasında hoşlandığı ve hoşlanmadığı durumlar, atölyeler aracılığı ile duygularını tanımlarında ve ifade etmelerindeki değişimler incelendi.

Atölyelere katılan tüm çocuklar atölyelerden hoşlandığını; atölyelerde sohbet etme, video izleme, mahremiyet, çocuk hakları, duygular hakkında konuşma, çeşitli egzersizler gibi konuları hatırladıklarını anlattı.

“Canım sıkıldığı zaman falan atölyenin gelmesini bekliyordum.”

Çocuk görüşü

“Atölye olmasa ne yapacaktım, canım sıkılırdı.”

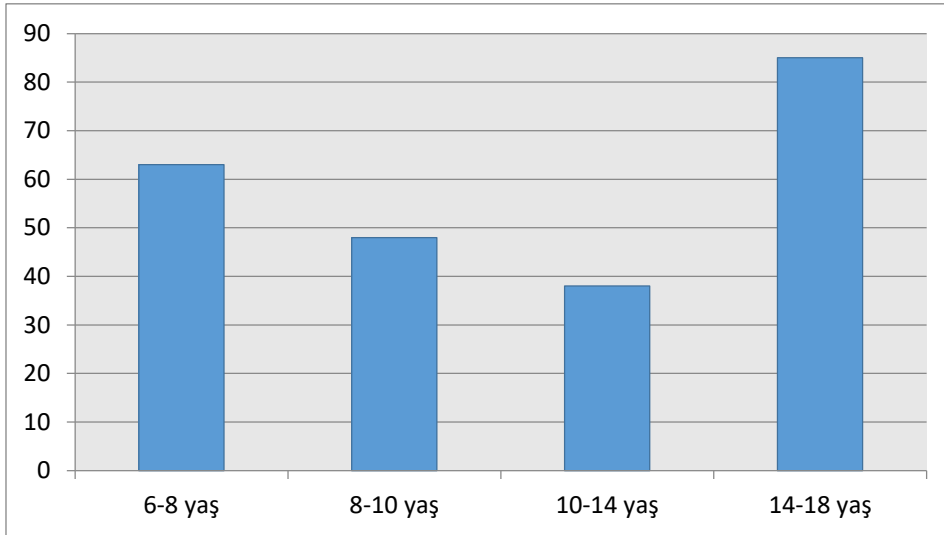
Çocuk görüşü

“Masalın devamını dinlemek için haftaya atölyenin başlamasını sabırsızlıkla beklediklerini hissediyorum.”

Gönüllü görüşü

Gönüllüler tarafından doldurulan atölye değerlendirme formlarının sonuçlarına göre, atölyelerin çocukların duygularını ifade etme becerisine katkısı oldu. Atölye uygulayıcıları da, değerlendirme formunu destekler şekilde, atölyelerin çocukları duygusal anlamda desteklediğinin altını çizdi.

Grafik 2: Duygularını tanıma-adlandırma (%)

“Ben aslında duyguları bilmiyormuşum ya da ne anlama geldiklerini. Duyduğumda şaşırduğım şey vardı; şükran doluyum. Bu benim çok hoşuma gitmişti mesela bunu bilmiyordum.”

Çocuk görüşü

“Bir tane çocuk vardı atölyede, (...) buluşuyoruz, nasılsın diyoruz, direkt ben kötüyüm, diyordu. Hani açık açık ben kötüyüm, bundan önce bilgisayar oynuyordum, şimdi buraya geldim, diyordu. Yani annesinin zoruyla katıldığı çok barizdi, bunu saklamaya da çalışmıyordu açık açık söylüyordu. Ben çok takdir ediyordum. Yani en azından dürüstü ve kendini açıkça ifade ediyordu.”

Gönüllü görüşü

“İlgisini çekmiyorsa konuşmuyordu ama ilgisini çektiği zamanlar oldu mesela orada kendi biz sormadan bizimle bir şeyler paylaştı. Hatta şey, duygularını çok ifade ettiği için ne düşündüğünü direkt anlıyorduk. Mesela ona da soru soruyorduk, sen ne düşünüyorsun diye. bir gün şey dedi, ya hani ben konuşmak istersem konuşurum, niye bana soru soruyorsunuz, diye belirtmişti mesela.”

Gönüllü görüşü

“M. olumlu ya da olumsuz fikirlerini ve hislerini paylaşmaktan hiç sakınmıyor.”

14-18 yaş grubu ile duygular konusunda daha uzun süreli atölyeler gerçekleştirildiği için, bu gruptaki gençlerin kendi duygularını tanımada yüzde 85 oranında gelişme gösterirken, ekip arkadaşlarının duygularını tanımada yüzde 54, duyguları üzerine düşünmede yüzde 67, duygu ve davranış arasındaki farkı anlamada yüzde 64 oranında anlamlı gelişme kaydettiği anlaşıldı.

Gönüllü görüşü

“(...) neşeli, üzgün, canım sıkıldı daha genel şeylerden derken daha böyle onu daralttıkları şeyleri, işte, böyle hissediyorum bundan dolayı olabilir, gibi gerekçelerle daha fazla anlatmaya başladılar. (...) çok daha fazla aslında kendilerini ifade etmeye başladılar, nasıl hissettiklerine dair sorular sormaya başladılar. O açıdan bence çok gözle görülür bir artış oldu.”

Gönüllü görüşü

“Biz atölyede nasılsınızla başlayıp oraya hava durumu eklemiştik. Her hafta hem başında hem sonunda tekrar ediyorduk, şimdi nasılız diye. Ve nasılsınız sorusunda da başlarda herkes çok basit şekilde aynı, şunu yaptım bunu yaptım geçiyordu. Nasılsınızın altında o duygu yoktu. Son haftalara doğru birbirimize daha da alıştıktan sonra hem mevsim, hava durumu aktarımlarında böyle bir farklılıklar olmaya başladı. Orayı çeşitlendirdiler o duyguyu aktarıırken. Hem de nasılsınızda daha detaylı anlatmaya başladılar. Ben bugün işte şöyle oldu, dışarı çıktım arkadaşlarımı gördüm mutlu oldum bana iyi geldi demeye başladılar mesela ya da evde çok sıkıldım ama kardeşimle şunu yaptık. Birazcık sıkılmamı engelledi. Böyle birazcık detaylandırmaya başlamışlardı.”

Uygulayıcı görüşü

“Genel olarak böyle duygularla ilgili yaş grubu olarak da çok somut anlamda kendilerini ifade edebilecek bir yaş grubu tam olarak da değil yani ama şeyden de gözlemlenebilir belki. Anlattığımız masala isim koyuyorlardı. Onlar kendileri koyuyorlardı. O masala koydukları isim, neyi masaldan çekip çıkarıyorlar, neye dikkat ediyorlar... Hani bunlar da böyle aslında uzun uzun sembolik olarak okumalarını yapabileceğimiz şeyler bir taraftan da.”

Uygulayıcı görüşü

“Enstrüman olduğu için direkt fiziksel temas olduğu için bir şeye dokunmak, vurmak onunla bir şeyler yapmaya çabalamak olduğu için duygularını biraz bu şekilde ifade edebildiler. Yani şimdi çok hızlı ve sert bir şekilde vuruyorsun bu heyecanlı ya da öfkeli olduğun anlamına gelebilir mi gibi sorularla aslında orada yaptıkları şeyin kendilerini bir şekilde anlatmak olduğunu fark ettiler. Haliyle sözel ifade hep kullanıldı. Nasılsın, nasıl hissediyorsun gibi şeyler hep vardı fakat belli bir aşamadan sonra bunu enstrümanla anlatmaya başladılar. Ruh hallerini birazcık enstrümanla kurdukları ilişki ile göstermeye başladılar. Tabii tam demlenme aşamasındayken ara vermek zorunda kaldık.”

Uygulayıcı görüşü

“Nasılız tablosunda bile işte başlangıçta mutlu-neşeli iken daha sonrasında o diğere yazılan şeyler daha da arttı. İşte ben duygu olmasa bile kendilerine dair bir şeyi ifade edebilecek işte gifleri, emojileri çocuklar google’den bulup oraya yapıştırmaya başladılar. Bazen böyle normal falan gibi şeyler yazıldığında şimdi normal ne demek biraz üzerine konuşalım. Ne hani senin normalin nedir, ne hissediyorsun normal olduğunda gibi şeyleri böyle çok daha detaylı soracak ve üzerine fikir yürütecek, grubun geri kalanının da fikir yürütebileceği bir düzenimiz olmuştu orada.”

Uygulayıcı görüşü

Akranları ile ilişki kurma becerisi: “Biz birbirimizi tamamlıyorduk.”

Bu başlıkta, çocukların akranları ile iletişimlerinin nasıl olduğuna ve atölye grubunun bir ekip gibi davranma becerisine yönelik değişimler incelendi.

Atölyelere katılan çocukların bir kısmı atölye grubundaki tüm çocukları tanıdığını söylerken, bir kısmı grupta tanımadığı çocuklar da olduğunu, onlarla oyun oynarken ‘utanmış’ hissettiğini söyledi. Çocuklar atölyeler esnasında birbirleriyle ilişki kurabilseler de, ekibin veya topluluğun oluştuğundan tam olarak bahsedemeyiz.

“X. İki tane kız vardı. Onları mesela hiç tanıımıyordum. Ama aslında çok yakınımdaymış.”

Y: Arkadaş oldunuz mu peki atölyeden sonra?

X: Arkadaşız değil de karşılaştığımızda selamlaşıyoruz.”

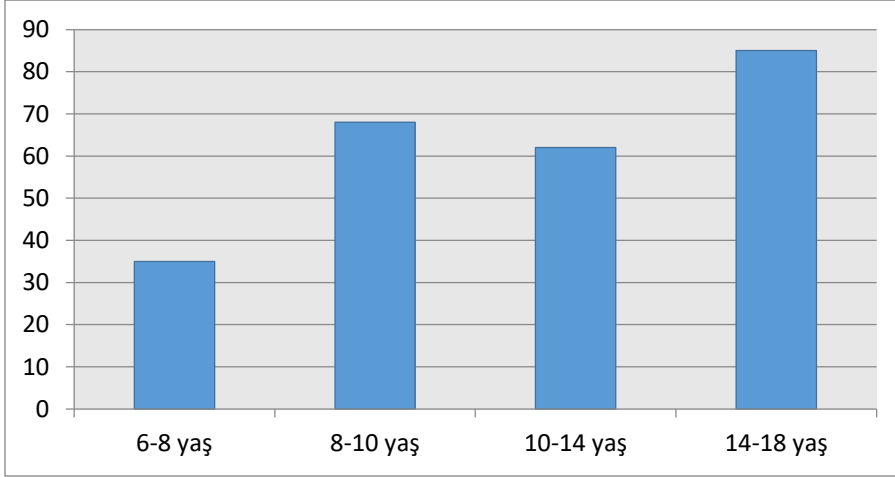
Çocuk görüşü

“En başlarda biraz utandım.”

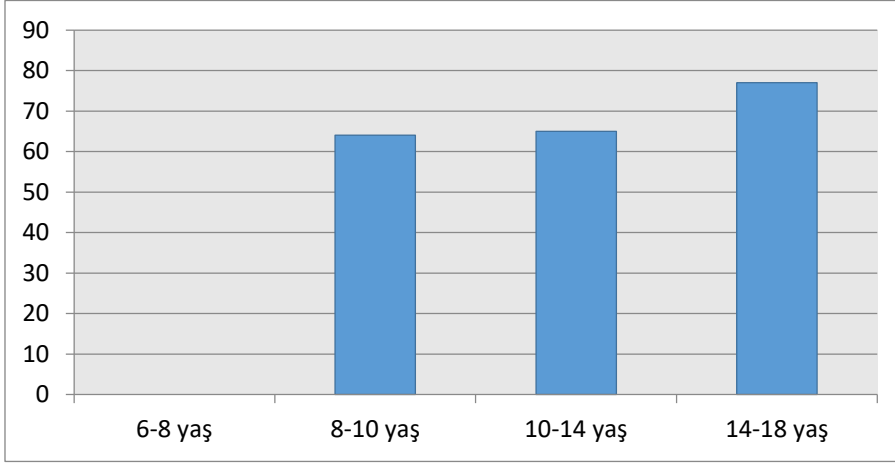
Çocuk görüşü

Gönüllüler tarafından doldurulan atölye değerlendirme formlarının sonuçlarına göre, atölyelerin çocukların akranları ile iletişim kurma becerisine katkısı oldu. Akranlar ile iletişim kurma becerisinin, yaş grupları büyüdükçe arttığı görüldü.

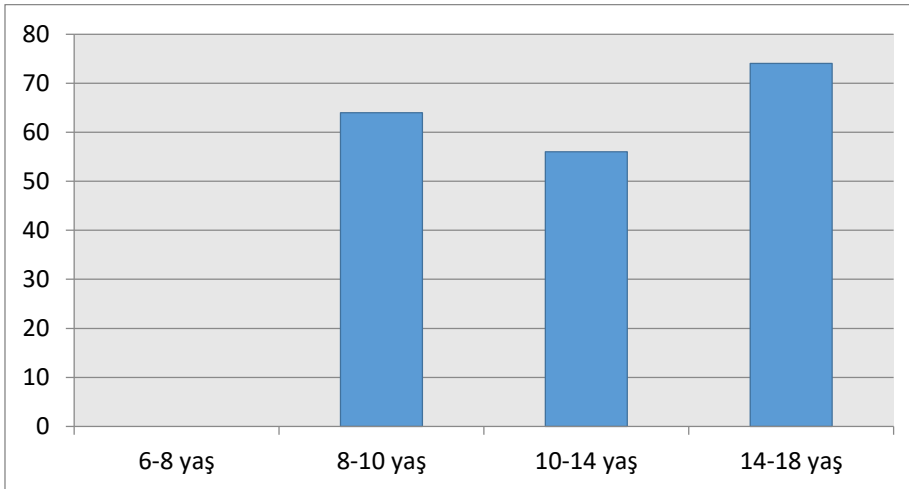
Grafik 3: Akranları ile iletişim kurma becerisi (%)

Grafik 4: Ekip arkadaşını gözetmesi (%)

Grafik 5: Destekleyici ve dahil edici olması (%)

Atölye topluluğu bir ekip olabildi mi sorusuna, çocuklardan evet ve biraz yanıtları alındı.

“Evet, aslında biz birbirimizi tamamlıyorduk.”

Çocuk görüşü

“Komik bir ekiptik.”

Çocuk görüşü

“[Atölyede tanımadığı çocuklar olması karşısında yorumu] İyi hissettim aslında ya çünkü genelde aynı insanlarla görüşüyorum ben, farklı insanlarla görüşünce ilginç hissettim yani.”

Çocuk görüşü

Benzer konuda, atölye değerlendirme formunun sonuçlarına göre çocukların ekip arkadaşını gözetmesi; destekleyici ve dahil edici olmak için çabalaması yüzde 60-70 civarlarında seyretti.

Atölye uygulayıcıları da, teknik sorunlara, çevrimiçi atölyelerin tüm zorluklarına rağmen kısmen ekip olabildiklerini hissettiklerini anlattı.

“Bir tane çocuk var her hafta hevesle gelen hani onda sürekli bir bağlantı problemleri ya da kamera problemleri oluyordu hani o ekiplilik ekip olma haline yüzyüze olan kadar hissedemedim açıkçası.”

Gönüllü görüşü

“Bence o işleyişin daha farkına vardıktan sonra haklarının korunduğu bilincini bir şekilde hissettikten sonra o güvenilir ortamı onlar da tatmaya başladı benim kendi hissiyatım bu şekilde.”

Gönüllü görüşü

“Aman görüntü, aman ses, içerik de şöyleydi de, aman o çocuk gelmedi de, bugün onu bir arasak mıydı da... uğraşırken normalde daha çok söz alıp daha uzun anlatacak düşündüğüm çocukları da yorduk, beklettik. Oradan da mesela o söz almaların azaldığını hissettiğim yerler de oldu benim. Bir de böyle bunu olumsuz hikaye olarak da yazabiliriz.”

Uygulayıcı görüşü

Benzer konuda bakımverenler arasında çocuklarının arkadaşlarına karşı davranışlarında farklılıklar gözlediğini anlattı.

“Tabi atölyelerden sonra arkadaşlarıyla şey oluyor yani sosyalleşmesi falan güzel oldu.”

Bakımveren görüşü

Bedensel iyilik: “Sinirlendiğimde falan bazen yapıyorum”

Bu başlık altında, çocukların eğer atölye içeriğinde varsa, hareket edilen kısımlara katılıp katılmadıkları, yapılan egzersizleri atölye dışında da kullanıp kullanmadıkları ile ilgili değişimlere bakıldı.

Görüşme yapılan çocuklar hareketli kısımlara kısmen katıldığını, katılmama sebebi olarak utandığını anlattı. Katılmayan çocukların çevrimiçi atölye grubundan olduğu ve evde kendine ait özel alan oluşturma zorluğu sebebiyle katılmadığı anlaşıldı.

“Bir keresinde canım sıkıldı. A. Ablanın bana gösterdiği hareketi yapmışım hoşuma gitmişti.”

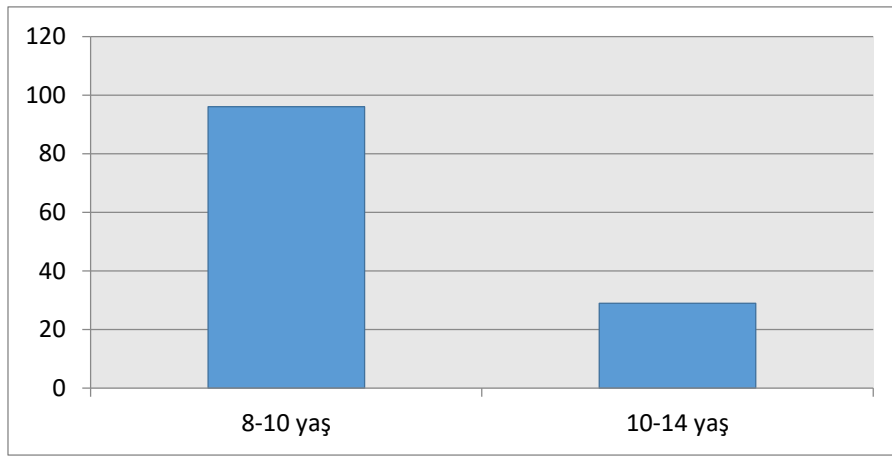
Çocuk görüşü

Gönüllüler tarafından doldurulan atölye değerlendirme formlarının sonuçlarına göre, 8-10 yaş grubu çocukların yüzde 96 oranında, 10-14 yaş grubu çocukların yüzde 29 oranında atölyenin hareket edilen kısımlarına katıldığı ortaya çıktı.

“Çocuklar hareket ederken daha çok eğleniyorlar ve sosyal becerileri daha çok gelişiyor. Başlangıçta görüntüleri tamamen kapalıydı. Hareketleri yapmaya başladıklarında görüntülerini açtılar. Aslında görüntülerini açmaya hazırlar ancak onlar için aktif geçmeyen atölyelerde açmak istemiyorlar gibi bir varsayımda bulunabilirim.”

Gönüllü görüşü

Grafik 6: Atölyenin hareketli kısımlarında katılımcı olması (%)

Görüşülen çocuklara, oyunlardaki egzersizleri veya ısınmaları, atölyeden sonra deneyip denemediklerini sorduğumuzda, denediklerini söylediler. Benzer şekilde görüşülen bakımverenler de, bu sonucu destekler şekilde çocukların yapılan hareketleri denediklerini, evdeki kardeşlerine gösterdiklerini anlattı. Çocukların hareketleri denemeye isteklilikleri de vurgulanması gereken bir değişimdir.

“Vücuduma iyi geliyor yapıyorum bazen.”

Çocuk görüşü

“Sinirlendiğimde falan bazen yapıyorum.”

Çocuk görüşü

“Ben genelde masa başında olduğum için sırtım daha çabuk ağrıyordu. O yüzden iyi geliyordu bana.”

Çocuk görüşü

“Yapıyor, evde yapıyor. Spor hareketlerini bazen yapıyor. Zaten fiziğe gittiği için de sürekli evde, bazen yapıyoruz.”

Bakımveren görüşü

Çevrimiçi atölyelerin en büyük zorluklarından bir tanesi görüntü ve/veya ses kapalı iken çocuğun orada olup olmadığından, hareketlere katılıp katılmadığından emin olamama

durumu oldu. Gönüllüler ve uygulayıcılar, bu durumda iken, çocuklara, onlara güvendiklerini söylediklerini, ses tarif etmesini istediklerini veya mesaj yolu ile yazmalarını istediklerini anlattı.

“El kol kaldırılınca çok hareket sesi duyulmuyor. Hani ısınmada en azından öyle olunca tam da bilemiyoruz. (...) orda en azından şunu yapmayı tercih ettik çocuklara size güveniyoruz, kameranız kapalı kalsın ama biz size güveniyoruz, lütfen bizimle birlikte hareketleri yapın.”

Gönüllü görüşü

“Oyun şeklinde ısınma hareketleri yapıyorduk ve işte kamerasını açamayan bir çocuk vardı. Napcaz napcaz diye düşünürken, çocuk dedi ki, ben kameramı açamıyorum ama size ne yaptığımı betimlesem ve siz o hareketi yapmanız olur mu, dedi mesela ve o şekilde bir çözüm bulduk. O gün o oyunu o şekilde tamamlamıştık.”

Gönüllü görüşü

“Biz birkaç hareket gösterip işte biz şöyle yapıyoruz böyle yapıyoruz dediğimizde gerçekten kapalıydı ama sonra çocuklardan birine sen hiç buna benzer hareketler biliyor musun göstermek ister misin dediğimizde o atölyede ilk defa tek kamerası olmayan çocuk hariç herkesin kamerasının açıldığı atölye. Çünkü işte çocuklar beden eğitimi dersinden işte bilen var. Boksa gittiği için bilen var. İşte harici başka bir kursa gittiği için ısınma hareketlerine aşına olanlar var. Onlarda açılıp birkaç kere onlar bize bazı hareketler gösterdi. Bir yanda gönüllüler de onların gösterdiği hareketleri yapıyor. O hoşlarına gitti işte. Sonra hatta çok ilginç bir sonraki hafta çocuklardan biri arayıp şey dedi. Abla ısınma hareketi yapacaksak eşofmanı mı giyeyim mi dedi.”

Uygulayıcı görüşü

“Gerçekten telefon ve bilgisayarla bağlantı olmak çok garip çok farklı. Çünkü telefonu masaya koyup telefon tavana bakarken karşısına geçip hareket yapıyor ama biz salonu görüyoruz. O telefonu bir yere yaslamak, onu işte karşına geçip ayarlamaya çalışmak bir dert. Bir de bir yandan evin içinde bu sırada bir hareket varsa odaya birinin geldiğini birinin gittiğini ses görüyorlarsa orayı böyle koşa koşa telefonu kapatmaya görüntüyü kapatmaya gidiyorlardı. Yani o zaten o mahrem alanda olmuyor olmaları bir de bir yandan evde birileri varken böyle telefonun karşısına geçip hareket ediyor olmak falan zorluyordu onları. Napıyorsunuz geliyor arkadan. İşte beden dersimi şakaları geliyor falan. Evde herkes çekirdek televizyon izlerken biri orada hoplamaya zıplamaya başlıyor. Ortamda da bir uyumsuzluk vardı.”

Uygulayıcı görüşü

“Nasılızdan sonra ısınma hareketleri ile devam ediyorduk. Arada bir oyun olarak değiştiriyorduk onu ama genellikle işte kültür-fizik hareketleri ile devam ediyorduk. Orada böyle gençler sürekli kendileri de zaten alıştıktan sonra hareketler eklemeye başladılar. İşte örneğin D.’nin özel olarak şey dediğini hatırlıyorum. Ben her sabah uyandığım da bu hareketleri yapıyorum çok iyi geliyor dediğini hatırlıyorum.”

Uygulayıcı görüşü

Katılım: “Ben sadece bir kere hatırlamadım.”

Bu başlıkta, çocukların atölye günü ve saatini kendilerinin hatırlayıp hatırlamadıkları, kız ve oğlanlardan hangilerinin daha katılımcı olduğu, oyunlarda ve değerlendirme kısımlarında çocukların hevesli olup olmadıkları gibi konulardaki değişimler incelendi.

Atölyelere katılan çocukların neredeyse tamamı atölye günü ve saatini kendilerinin hatırladıklarını söyledi. Benzer şekilde tüm bakımverenler de çocukların atölyelerini kendilerinin takip ettiğini, çünkü çok istekli olduklarını anlattı.

“Ben sadece bir kere hatırlamadım. Onun dışında hepsinde hatırlıyordum.”

Çocuk görüşü

“Kendim hatırlıyordum zaten.”

Çocuk görüşü

“Telefona zaten alarm kurmuştum. Çaldığı gibi direk giriyordu hocam.”

Bakımveren görüşü

“Çoğu zaman biliyordu. Bazen bir iki defa geçiyordu. A. Hanım arıyordu, hatırlatıyordu bize. Bir iki sefer oldu. Başka da A. biliyordu, takip ediyordu. O saatte derste olmuyordu. Zaten ikinci dönem bir iki kere katılmadı. Çünkü derslerine şey geldi. Hiç kaçırdığımız olmadı.”

Bakımveren görüşü

“Bizde bir grup hiç gelmemeye başladı çalışan olduğu için veya koşullarından dolayı onları bir kenara not etmek lazım ama onun dışında gelen grup çok düzenli geldi.”

Gönüllü görüşü

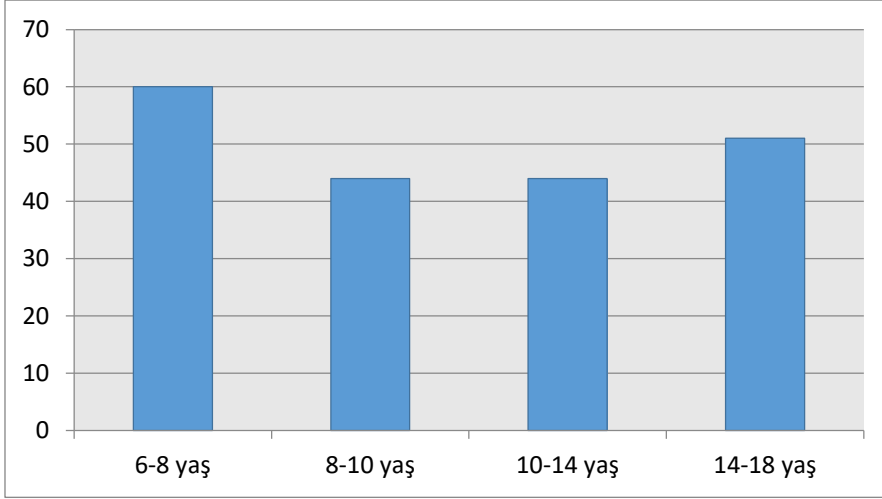
“Yüz yüze çocuklar böyle, oradaki çocukların günleri daha şeydi akılda tutumları daha zayıftı. Hani onlinedakilerde ebeveynleri ile iletişimdedim sürekli ve böyle çocukları oturtuyorlardı bilgisayar başına ama yüz yüze çocuklar genelde sabahtan evden çıkıp bütün gün sokakta oluyorlardı. Ve o yüzden hatırlatan bir ebeveyn yoktu. O yüzden günleri de unutuyorlardı. Biz arıyorduk.”

Uygulayıcı görüşü

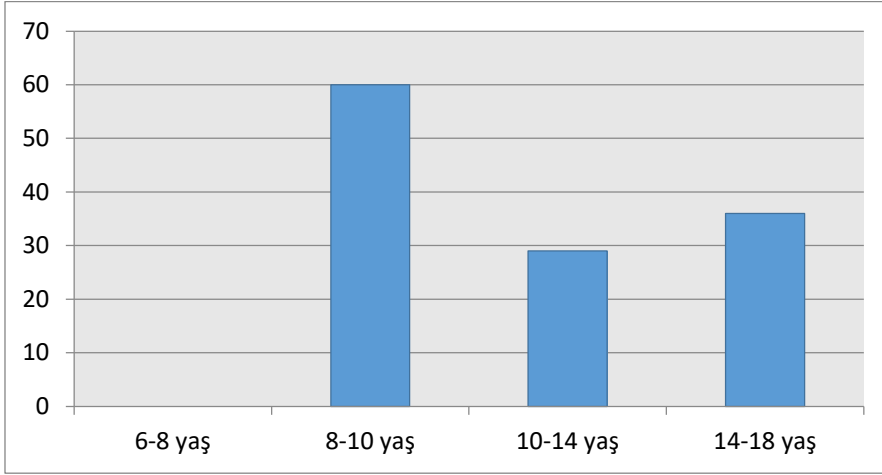
Gönüllüler tarafından doldurulan atölye değerlendirme formlarının sonuçlarına göre, çocukların atölyeye devamı, geç katılma veya erken ayrılma durumları, yine yaş gruplarına bağlı olarak değişkenlik gösterdi (Grafik ...).

Atölye uygulayıcıları arasında çevrimiçi atölyelerin meydana getirdiği zorluğun, katılımı ve çocuğun atölye esnasında tüm duyu organları ile orada olmasını engelleyen durumlar olduğu örneklendirildi. SGD’de atölyeye katılmayı bırakan çocuklardan birisi, ders programının değişmesi, hali hazırda katıldığı başka bir spor dersi ile atölye saatinin çakışması nedeniyle, diğeri ise, tableti kırıldığı için teknik gerekçelerle atölyeye dahil olmayı bıraktığını ifade etti.

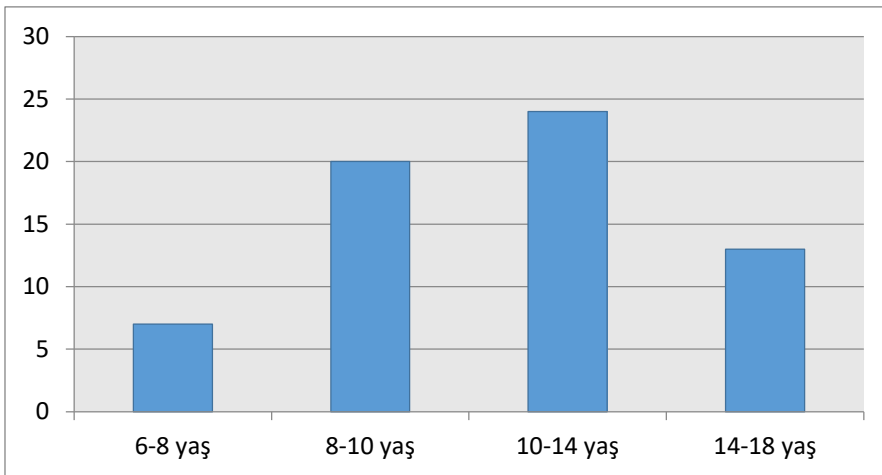
Grafik 7: Atölyeye katılımın yeterli olması (%)

Grafik 8: Atölyeye geç katılanların olması (%)

Grafik 9: Atölyeden erken ayrılanların olması (%)

“Atölyeye geldiğinde çok istekli olan ama atölyenin başlangıcında unutan çocuklar da vardı. Ben şeye bağlamıştım en son, bu tamamen benim fikrim, artık hani bu eve kapanmalar falan bir senedir hayatımızda okullar falan da kapatılınca ve online eğitime geçince çocukların bir noktada evle okul hayatları da tamamen karışmış durumda oluyor ve hani her şey bilgisayarla televizyon üzerinden yaptıkları için ben şey düşünmüştüm hani artık bu tarz online bir yere girmeyi bir ders olarak görüyorlar çünkü spor ve beden hareketleri atölyesiyiz hani atölyenin temelinde zaten hareket etmek ve oyun oynamak yatıyor. ve hani ve yani bu kadar zıt olunca herkes kendi evinde oturarak bir şeyler yapmaya çalışıyor bu bence çocuklarda bunu bir atölye olarak algılamaktan daha derse yönelttiği gibi düşünmüştüm ben bilinçsizce unuttuyorlardır.”

Gönüllü görüşü

“Fiziksel olduğunda daha çok fonksiyonel olabiliyorsun, daha temas edebiliyorsun dolayısıyla devamsızlık daha küçük bir sorun oluyor ama internet ortamında atıyorum kamerasını açmak istemeyen ve bir şekilde sesli bildirimde bulunmak istemeyen birinin ne kadar dahil etmeye çalışsanız da bir şekilde kendini orda izole ediyor. Ama canlı ortamda böyle bir şans yok. Fiziksel olsa dahi var orda. Biz varlığını gördüğümüz için, atıyorum oyunlarda bile bir şekilde çocuklarla birlikte oyun oynattığınız zaman bile aslında kendini orda bulmuş oluyor. O bile katılımın göstergesi aslında. Dolayısıyla kesinlikle fiziksel ve sanal ortamdaki devam durumlarının ve bu katılımcılığının aynı olmadığını düşünüyorum.”

Gönüllü görüşü

“Evde neler olup bittiğini anlayamıyorum. O an birisi bir şey diyor çocuğa duymuyorum mikrofonu kapalıysa ya da kardeşi dikkatini dağıtıyor. Bütün bunların farkındayım o yüzden aradaki en büyük fark o ev ortamının da işin içine girip dahil olması ve orayı ayrı bir yönetme ihtiyacı ama bu zor şartlarda bir araya gelmiş olmamız bile çok kıymetli gibi yani çocuklarla orada bir bağın kopmaması ve benim hiç tanımadığım bir çocukla böyle bir bağ kuruyor olmam mesela bana çok iyi geldi. Böyle uzaktan da bağ kurabiliyormuşuz bu süreçte bir yandan da.”

Uygulayıcı görüşü

“Benim yüz yüzeden bir önceki seneden tanıdığım çocuklardı. Onlineda çok daha sakin olduklarını fark ettim. Çok daha böyle atölyeye uyum sağladılar.”

Uygulayıcı görüşü

Çocuklar, atölyeler sırasında hem kızların hem de oğlanların eşit oranda katılımcı olduğunu anlatırken, benzer sonuç atölye değerlendirme formlarında da yüzde 40'lardan yüze 64'e varan oranlarda karşımıza çıktı.

Gönüllüler tarafından doldurulan atölye değerlendirme formlarının sonuçlarına göre, çocukların oyunlar sırasında katılımcı olma oranı, atölyeyi değerlendirme sırasında katılımcı olma durumlarından çok daha yüksekti.

“Belki başka atölyelerde bu kadar zorlanılmamıştım ama bu spor ve beden hareketleri atölyesi olduğu için belki sorunlar bizde daha fazladır diye düşünüyorum ben çünkü hani yani kamera bir de açık olmayan bir ortamda beden üzerine bir şeyler konuşmak benim için biraz zor oluyordu (...) ama şöyle güzel bir taraf da oldu benim gözlemlediğim ne kadar doğru bilmiyorum ama hafif içine dönük bir çocuk vardı atölyemizde düzenli geliyordu hem de sayımızın az olmasının getirdiği bir fayda vardı hem de işte bilgisayar karşısında çocuklar

daha rahatlar anonim olduğu için mesela o çocuk daha rahat konuşabiliyordu gibi hissediyorum söz ona daha fazla gelebiliyor ve hani normalde atölyede belki o kadar paylaşım yapmayacaktı burda daha fazla paylaşım yapıyor gibi hissediyordum.”

Gönüllü görüşü

“Bunun ismine (niye) biz karar vermiyoruz, biz koyalım dedi bu masalların ismini ve yani kaç ay dört altı ay falan yaptık herhalde bu atölyeyi. İkinci ayda falan bu öneriyle geldi ve dört ay boyunca her atölyede her masalın sonunda bütün çocuklara masalın ismi ne olsun diye sorduk. Böyle baya onun önerisi ile geldi ve sonrasında da evet her defasında böyle şey mesela masal böyle baya ördek ile ilgili bir masal atıyorum. Çok standart bazı çocuklar şey diyordu hani Aslan ve Kaplanın masalı yani hiç alakası yok yani hani bir o biçimler vardı. Çok net bir şekilde. Masalla hiç uzaktan yakından alakası olmayan şey. Israrla ama her defasında her masal için böyle çok alakasız isim verenler ya da atıyorum masalda bir sürü karakter var ama o karakterlerden birini seçmiş. Mesela kız çocuğu ve yani kız çocuğu var işte cadı var bilmem ne var işte armut var şunlar bunlar bir sürü karakter on tane karakter var ama onun içinden kız çocuğu ve sandık falan diye alıyor mesela ismini. Hani orada net şeyi de takip edebiliyorsun işte. Kiminle özdeşlik kurmuş ve ne yapmış nasıl ilişkilendirilmiş falan. Ve evet o süreç M.’la başladı ondan sonra böyle bayağı hepimiz için şey bir şeye dönüştü. En sonunda böyle topladığımız ve masalı masalda nasıl ilişkilendiklerini anladığımız bir formata dönüştü.”

Uygulayıcı görüşü

SONUÇ

Bu başlıkta, analiz edilen bulgulara yönelik olarak, değişim teorisiyle belirlenen göstergelere ilişkin sonuçlar özetlendi.

Atölyelere katılan çocukların kendini ifade etme becerilerinin, atölyeler aracılığı desteklendiği görüldü. Çocukların iletişim kurma biçimlerindeki değişimler tüm paydaşlar (bakımverenler, gönüllüler, uygulayıcılar) tarafından dile getirildi.

Duyguların tanınması, adlandırması, bunu paylaşılabilmesi, herkes için zorlayıcı konulardır. Çocukların da bunu ifade etmesinde zorlanması, bu alandaki gelişmenin kısıtlı olarak görülmesi olağandır. Bu çalışmanın sonuçlarına göre çocukların kendilerini anlatma istekliliklerinin belirgin bir şekilde gözleendiği ortaya çıktı. Ancak atölyelerin çocukların duygularını ifade etme becerisine katkısının oldukça kısıtlı olduğu görüldü. Bu durum, çevrimiçi atölyenin zorluklarına ve çocukların çeşitli sebeplerle katılımlarındaki istikrarsızlığa bağlanabilir.

Çocukların atölye grubundaki akranları ile iletişiminin geliştiği, atölye esnasında ekip arkadaşlarını gözettileri, destekleyici ve dahil edici olmaya çabaladıkları izlendi. Ancak çocukların da ifade ettiği gibi, atölye grubu içinde tanımadıkları çocuklarla iletişim kursalar da, arkadaş gibi hissedemediler.

Atölyelerin çocukların bedensel sağlığını desteklemesi, çevrimiçi atölyede hareket etmenin kısıtlılıkları, çocukların evde özel alan ihtiyacını karşılayamamaları gibi etkenlerle sınırlı bir şekilde gerçekleşti.

Çocukların fiziki olarak atölyelere katılımları bazı gruplarda zaman içinde azaldığı görüldü. Katılımın azalma durumu en fazla spor beden hareketi atölyelerinde gözlemlendi. Özellikle atölyeleri bırakan çocuklarla yapılan görüşmelerde de öne çıktığı gibi, katılımın azalması, okul programlarındaki değişimler, okulların açılıp-kapanmasındaki belirsizlikler, çeşitli teknik donanım sıkıntısı (tablet kırılması gibi) gibi sebeplerle meydana geldi. Diğer yandan, çocukların oyunların sonundaki değerlendirme kısmına katılımının, oyun esnasındaki katılımlarından daha az olduğu belirlendi.

ÖNERİLER

Bu başlıkta, görüşme yapılan tüm gruplardan gelen öneriler özetlendi.

Çocuklar atölyelerin çevrimiçi olması yerine yüz yüze olmasını, başkasına dokunmadan oynanan oyunlar olmasını, bilgi oyunu, internetten çeşitli oyunlar olmasını istediklerini, çocuk haklarını konusunda daha çok bilgilenebilmek istediklerini, spor yarışmaları istediklerini söyledi. Oyunların sonundaki değerlendirme kısmından hoşlanmayan, onların olmasını istemeyen çocuklar oldu. Çocukların hemen hemen hepsi atölye süresi için belirlenen 40 dakikanın az olduğunu belirtti.

Bakımverenler atölyelerin haftada bir defa yerine daha sık olmasını, çevrimiçi ortam yerine yüzyüze yapılmasını istediler.

Gönüllüler mevcut içerikleri çevrimiçi ortama uyarlamada yaşanan eksikliğe vurgu yaptı. Kamera ve/veya ses açma sorunu olan çocukların da düşünülerek oyunları uyarlanmasını, çevrimiçi ortamdaki atölyeler için 'odaklanma süresi' eklemenin iyi olacağını söylediler. İçeriklerin yaş grubuna göre çeşitlendirmek, mesela daha büyük yaş grubunun sohbet etmekten daha çok hoşlanması gibi, gerektiğini önerdiler. Atölye sonunda, bir sonraki atölyeye kadar çocukların atölyeyi hatırlarında tutabilmelerini destekleyecek bir etkinlik, oyun, soru gibi eklemeler yapılmasını tavsiye ettiler.

Yürütücüler ise okulla bağı zayıf olan, akademik başarısı düşük çocuklar için uzun dönemli bir çalışmanın önemini, dahası okuldaki bir çalışma grubuna dahil olamayan ya da dernekteki bir çalışma grubuna dahil olamayan çocuklar için onlara özel atölyeler kurgulamak gerektiğinin altını çizdi. Çevrimiçi veya yüzyüze atölye alternatifinden ziyade, grup çalışması mı yapılmalı bireysel çalışma mı yapılmalı konusunda çocukların daha iyi tanınıp, ihtiyacına yönelik ilerlemenin önemini vurguladılar.

Tüm bu önerilere ek olarak atölye gruplarında cinsiyet çeşitliliği, ev sahibi topluluk-mülteciler çeşitliliği sağlanmalıdır. Bu çeşitlilik atölyelerin tema ve hedeflerinde belirtilen değişimleri yakalamaya yardımcı olacak kriterlerdendir.

Özellikle çevrimiçi atölyelerde çocukların özel alan yokluğunun aktif katılımında azalmaya sebep olması, mutlaka bakımvereni ile görüşülerek giderilmeye çalışılmalıdır.

Bakımverenlerin atölyelere bu anlamda desteğinin alınması elzemdir. Bakımverenler, çocuğun kendini rahat hissettiği ortama kavuşması için destekleyici olması konusunda teşvik edilmelidir.

Çevrimiçi atölyelerde ayağa kalkılarak yapılan hareketlerin çocukların çekinmesine, katılmak istememesine yol açtığı izlenmiştir. Bu sebeple çocuklara ayağa kalkmadan yapabilecekleri hareket alternatifleri sunulmalıdır.

EKLER

EK 1 - Atölye Değerlendirme Formu

Formu dolduran kişinin ismi

Tarih

Cevaplar; Evet, Hayır, Kısmen şeklinde olacak

Katılım yeterli sayıdaydı.

Atölyeye geç katılanlar oldu.

Atölyeden erken ayrılanlar oldu.

Kamerasını açık tutanlar çoğunluktaydı.

Atölyenin akışını bozanlar çoğunluktaydı.

Hangi grup daha katılımcıydı?

Cevaplar; Kızlar, Oğlanlar, Eşit

Çocukların çoğunluğunun;

- Kendisini ifade etme becerisi arttı.
- Kendi duygularını tanıtmaya ve adlandırmaya başladı.
- Atölye esnasında sözlü şiddet (sözel ifade ve/veya mesaj yolu ile) meydana geldi.
- Akranları ile iletişim kurma becerisi gelişti.
- Ekip arkadaşlarını gözetti.
- Destekleyici ve dahil edici olmak için çabaladı.
- Oyunlar sırasında katılımcıydı.
- Hareket edilen kısımlarda katılımcıydı.
- Değerlendirme kısmında katılımcıydı.

Atölye değerlendirmesi (*gençler hakkındaki gözlemler, atölyenin size neler hissettirdiği, nerede aksaklık olduğu, gelecek haftaya çözüm için önerileriniz nelerdir çerçevesinde bir değerlendirme olabilir*)

EK 2 - Odak ve Bireysel Görüşmeler Soru Akışları

Çocuklar	Bakımverenler	Gönüllüler	SGD uygulayıcılar
Cinsiyet (not edilir)	Yaş (sorulur)	Kısaca kendinizi tanıtır mısınız? Kaç yaşındasınız? Eğitiminiz? Diğer STK deneyimleriniz nasıldı?	
Yaş (sorulur)	Nasılsınız, günleriniz nasıl geçiyor?	SGD ile nasıl tanıştınız? Neden gönüllü olmak istediniz?	
Nasılsınız, günleriniz nasıl geçiyor?	Kaç çocuğunuz var? Kaç çocuğunuz derneğin atölyelerine katılıyor?	Bu yıl oryantasyon yapmadık, katıldığınız dönemki oryantasyon yeterli geldi mi? Yenilenme ihtiyacı hissettiniz mi?	
Evde dersler dışında neler yapıyorsunuz?	Çocuğunuz kimin atölyesine katılıyordu, hangi gün katılıyordu, neler yapıyordu? Bilginiz var mıydı?	Hangi atölyeye dahildiniz? Kim eğitmedi? Atölyelerde neler yaptınız?	Hangi atölyeye dahildiniz? Gönüllü desteği aldınız mı? Atölyelerde neler yaptınız?
Kimin atölyesine katılıyordunuz?	(Eğitmenin ismini biliyor ve söylediye) ...'nın sizinle hangi yolla iletişim kuruyordu? Sizi nasıl bilgilendiriyordu? Yeterli miydi?		
Atölyenin adını biliyor musunuz?			
Atölyeler sırasında bağlantı, ses, görüntü gibi sorunlar yaşamış mıydınız? Sorunu nasıl çözmeye çalıştınız?	Atölyeler sırasında bağlantı, ses, görüntü gibi sorunlar yaşamış mıydınız? Sorunu nasıl çözmeye çalıştınız?	Atölyeler sırasında bağlantı, ses, görüntü gibi sorunlar yaşayan çocuklar olmuş muydu? Sorunu nasıl çözmeye çalıştınız?	Atölyeler sırasında bağlantı, ses, görüntü gibi sorunlar yaşayan çocuklar olmuş muydu? Sorunu nasıl çözmeye çalıştınız?
Atölyelerde konuştuklarınızı, sohbetlerimiz evde beraber yaşadığınız kişilerle veya arkadaşlarınızla	Atölyelere katıldıktan sonra çocuğunuzun sizinle iletişimi değişti mi? Değiştiyse, nasıl oldu?	Atölyelerde ilk haftalarla son haftalara doğru çocukların iletişim kurma biçimlerinde değişim gözlemlediniz mi?	Atölyelerde ilk haftalarla son haftalara doğru çocukların iletişim kurma biçimlerinde değişim gözlemlediniz mi?

düşüncelerini rahatça ifade etmene yardımcı oldu mu?			
Atölyenizde söylemek istediğin ama çeşitli sebeplerden (zaman yetmemiş olabilir, utanmış veya sıkılmış olabilirsin, yabancı hissetmiş olabilirsin) söyleyemediğiniz şeyler oldu mu?	Atölyelere katıldıktan sonra çocuğunuzun kendini ifade etmesinde değişiklik gözlediniz mi?	Atölyelerde ilk haftalarla son haftalara doğru çocukların sizinle iletişimi değişti mi? Değiştiyse, nasıl oldu?	Atölyelerde ilk haftalarla son haftalara doğru çocukların sizinle iletişimi değişti mi? Değiştiyse, nasıl oldu?
Katıldığın atölyelerden hoşlanıyor musun?	Atölyelere katıldıktan sonra çocuğunuzun içinden geçenleri size anlatmasında, size karşı daha konuşkan olmasında değişiklik gözlediniz mi?	Atölyeler boyunca çocukların duygularını ifade etmesi konusunda neler düşünüyorsunuz?	Atölyeler boyunca çocukların duygularını ifade etmesi konusunda neler düşünüyorsunuz?
Aklında hangi oyunlar kaldı?			
Sevmediğin bir oyun var mıydı?			
Atölyeler sırasında hoşuna gitmeyen bir şeyler oldu mu? Oldu ise anlatır mısın? Ne hissettin?			
Atölyede kızdığın bir an oldu mu hiç? Ne yaptın?			
Atölye ekibindeki diğer çocuklarla iletişiminiz nasıldı? Arkadaş olduğunuzu düşünüyor musunuz?	Atölyelere katıldıktan sonra çocuğunuzun arkadaşlarına karşı davranışlarında neler gözlediniz?	Ekipte birbirini tanımayan çocuklar var mıydı? Çocukların kendi aralarında ve ekiple güven bağı kurması hakkında neler söylersiniz?	Ekipte birbirini tanımayan çocuklar var mıydı? Çocukların kendi aralarında ve ekiple güven bağı kurması hakkında neler söylersiniz?
Atölyelerde hiç tanımadığın çocuklar var mıydı? Onlarla birlikte oyun oynamak sana		Sizce, çocuklar, siz ve eğitmenle beraber, arasında güven bağı olan bir ekip olduğunuzu düşünüyor	Sizce, çocuklar, siz ve eğitmenle beraber, arasında güven bağı olan bir ekip olduğunuzu düşünüyor

nasıl hissettirdi?		musunuz?	musunuz?
Atölyedeki diğer çocukları ve ... ablayı/abiyi düşünürsen, bir ekip olabildiğinizi düşünüyor musun? Nasıl bir ekip oldunuz? /Ekip olabilmemiz için ne yapmak lazımdı?		Atölyeler esnasında problemle karşılaştınız mı? Çocuklar arasında ötekileştirici söylemde bulunan oldu mu? Karşılaştığınız sorunları, çatışmaları nasıl çözdünüz?	Atölyeler esnasında problemle karşılaştınız mı? Çocuklar arasında ötekileştirici söylemde bulunan oldu mu? Karşılaştığınız sorunları, çatışmaları nasıl çözdünüz?
Atölyelerde neler yapmıştınız?	Atölyeler sırasında siz de çocuğunuzla aynı odada mıydınız? Atölyeyi izlediniz mi?	Çocuklar hareketli kısımlarda katılımcı mıydı?	Çocuklar hareketli kısımlarda katılımcı mıydı?
Hareketli kısımlarda oyuna katılmış mıydınız?	Çocuğunuz atölyelerdeki hareketli kısımlara katıldı mı? Siz varsınız diye çekindiğini düşündünüz mi hiç?	Kamerası ve/veya sesi açık olmayan çocukların hareketlere katıldığını nasıl anladınız?	Kamerası ve/veya sesi açık olmayan çocukların hareketlere katıldığını nasıl anladınız?
Katılmadıysanız, özel değilse, nedenini söyler misiniz?	Atölye sonrasında evde kendi kendinize denediği oldu mu? Vücuduna iyi geldiğini düşünüyor musunuz? Siz de onunla beraber hareketlere dahil oldunuz mu?		
(bahsettiği hareketli oyunlar anılarak) sonradan evde kendi kendinize denediğiniz oldu mu? Vücuduna iyi geldiğini düşünüyor musunuz?			
Atölye günü ve saatini kendiniz hatırlıyor muydunuz? Size birisi mi hatırlatıyordu?	Çocuğunuz atölye günü ve saatini kendisi hatırlıyor muydu? Siz hatırlıyor muydunuz? Çocuğunuz atölyeye istekli bir şekilde mi geliyordu? Siz onu	Çocukların devamlılıklarını düşündüğünüzde, yüzyüzeden farklı mıydı?	Çocukların devamlılıklarını düşündüğünüzde, yüzyüzeden farklı mıydı?

Atölyeye gelirken hevesli oluyor muydunuz? Zoraki geldiğiniz günler olmuş muydu?	teşvik ediyor muydunuz?		
Atölye sırasında gürültü yapan, küfür eden, oyunu bozan birileri oldu mu?		Çocuklar atölye günü ve saatini kendisi hatırlıyor muydu? Siz hatırlıyor muydunuz? Atölye esnasında istekisz olduğunu düşündüğünüz çocuklar oldu mu?	Çocuklar atölye günü ve saatini kendisi hatırlıyor muydu? Siz hatırlıyor muydunuz? Atölye esnasında istekisz olduğunu düşündüğünüz çocuklar oldu mu?
Atölyede kamera ve/veya sesi açmanızı istememizi nasıl karşıladınız?		Kız ve oğlan çocuklar açısından atölyeleri değerlendirdiğinizde neler söylersiniz? Katılım düzeyleri, biçimleri ve devamlılıklarını düşündüğünüzde atölyeleri nasıl değerlendirirsiniz?	Kız ve oğlan çocuklar açısından atölyeleri değerlendirdiğinizde neler söylersiniz? Katılım düzeyleri, biçimleri ve devamlılıklarını düşündüğünüzde atölyeleri nasıl değerlendirirsiniz?
Atölyenizdeki grupta kızlar ve erkekler vardı. Kızlar ve erkeklerin aynı atölyede olması nasıldı? Herhangi bir kolaylığa veya zorluğa sebep oldu mu?		Atölye sırasında gürültü yapan, küfür eden, oyunu bozan birileri oldu mu?	Atölye sırasında gürültü yapan, küfür eden, oyunu bozan birileri oldu mu?
Herkes eşit derecede oyunlara dahil oldu mu sizce?		Çocuklar atölyede kamera ve/veya sesi açmayı istememizi nasıl karşıladınız? Bu ricanıza karşılık buldunuz mu? Hayırsa sebepleri ne olabilir?	Çocuklar atölyede kamera ve/veya sesi açmayı istememizi nasıl karşıladınız? Bu ricanıza karşılık buldunuz mu? Hayırsa sebepleri ne olabilir?
		(grupta mülteci çocuk varsa) Mülteci ve Türkiyeli çocuklarla birlikte çalışmanın kendine özgü zorluk ve	

		kolaylıkları var mıydı? Aralarındaki iletişimin geliştiğini gözlemlediniz mi?	
Atölyedeki gönüllüler hakkında neler düşünüyorsunuz? Kimlerin adı aklında kaldı?	Yeni dönem için bize önerileriniz neler olur?	Atölye sürecinde dernek ekibi ve eğitmenler tarafından yeterince desteklediğinizi ve geri bildirim aldığınızı düşünüyor musunuz?	Atölye sürecinde dernek ekibi ve eğitmenler tarafından yeterince desteklediğinizi ve geri bildirim aldığınızı düşünüyor musunuz?
Gelecek yıl nasıl oyunlar olsun istersin?		Atölyelere katılan diğer gönüllülerle ilgili süreç nasıl işledi? Düzenli toplantılar gerçekleştirilebildiniz mi?	Atölyelere katılan gönüllülerle ilgili süreç nasıl işledi? Düzenli toplantılar gerçekleştirilebildiniz mi? Gönüllülerde gözlemlediğiniz belli başlı değişimler oldu mu? Gönüllülerin de bu süreçte güçlendiklerini, değiştiklerini düşünüyor musunuz? Hangi yönde?
		Kendiniz açısından bu süreci değerlendirmek isterseniz neler söylersiniz? Sizin kendinizde gözlemlediğiniz belli başlı değişimler oldu mu? Bu süreçte kazandığınızı düşündüğünüz bilgi beceri veya farkındalık durumları var mı? Varsa neler?	Kendiniz açısından bu süreci değerlendirmek isterseniz neler söylersiniz? Sizin kendinizde gözlemlediğiniz belli başlı değişimler oldu mu? Bu süreçte kazandığınızı düşündüğünüz bilgi beceri veya farkındalık durumları var mı? Varsa neler?
		Yeni dönem için SGD'ye önerileriniz olur mu?	